

3. Deci E. L., Ryan R. M. Self-Determination Theory. Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness. Guilford Press, 2017.
4. Небикова Т. А., Люленко С. О., Омельченко В. С. Теоретичні засади формування мотивації пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання біології. *Біологія і хімія в школі*. 2022. № 5. С. 8–13.
5. Моржецький О. В., Єсаулов М. Ю., Татарчук В. В. Гейміфікація у викладанні біології: методичні аспекти. *Педагогіка і психологія*. 2022. № 3. С. 45–51.
6. LabInApp Virtual Labs: Enhancing Biology Learning through Immersive Simulations. *Journal of Science Education and Technology*. 2023. № 4. P. 102–110.

Вячеслав Курепін,
канд.екон.наук, доцент,
Миколаївський національний аграрний університет

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ» В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стрімкий розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій істотно трансформує підходи до організації освітнього процесу в закладах вищого освіти. Інтеграція цифрових інструментів та активних методів навчання сприяє підвищенню якості освітнього середовища, забезпечує ефективну взаємодію між викладачами та здобувачами освіти, а також формує умови для реалізації компетентнісного підходу конкурентоспроможного фахівця нового покоління, здатного швидко адаптуватися до динамічних умов професійної діяльності, приймати обґрунтовані рішення у складних ситуаціях, демонструвати високий рівень

організованості, впевненості, самодисципліни та комунікативної компетентності.

Специфічні умови фахової діяльності майбутніх випускників закладів вищої освіти у теперішній час мінливих умов воєнного стану характеризуються високим рівнем відповідальності за життя та здоров'я працюючого персоналу об'єктів господарювання та обмеженим часом на прийняття рішень, висувають особливі вимоги до майбутніх керівників та відповідальних осіб в питаннях захисту об'єктів від небезпечних подій сьогодення. Це зумовлює необхідність постійного підтримання та вдосконалення рівня їх професійних знань, умінь і навичок з питань цивільного захисту [1, с. 18]. Таке можливо при активному впровадженні сучасних інформаційних технологій, інноваційних методів навчання, тренінгових програм та науково-педагогічних експериментів, спрямованих на перевірку ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців.

До методів активного навчання викладання дисципліни «Цивільний захист» належать такі дидактичні підходи, застосування яких передбачає свідоме, цілеспрямоване та інтенсивне залучення молоді до процесу пізнання [2, с. 10]. Активне навчання вимагає від здобувача вищої освіти не лише пасивного сприйняття готової інформації, а й її самостійного пошуку, осмислення, критичного аналізу, узагальнення та практичного застосування. Навчальний матеріал у цьому випадку подається в такій дидактичній формі, яка стимулює пізнавальну активність, сприяє формуванню професійних компетентностей, розвитку творчого мислення, навичок самостійного прийняття рішень та ефективної комунікації. Використання методів активного навчання забезпечує досягнення об'єктивно вищих результатів практичної діяльності студентів порівняно з традиційними формами навчання.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) у сучасному освітньому процесі слід розглядати як широкий комплекс технічних, програмних та комунікаційних засобів, спрямованих на підтримку, оптимізацію та інтенсифікацію освітньої діяльності. Їх не можна зводити виключно до використання комп'ютерів чи мережі Інтернет, оскільки ІКТ охоплюють усі інструменти, пристрої та технології, що забезпечують створення, зберігання, оброблення, передування та презентацію інформації в процесі навчання. До них належать мультимедійні та інтерактивні засоби навчання, освітні платформи, електронні ресурси, засоби візуалізації даних, мобільні технології, системи дистанційного навчання тощо. Використання ІКТ сприяє індивідуалізації освітнього процесу, підвищенню його ефективності, доступності та мотиваційної складової [3, с. 103].

Інтенсивні технології навчання не лише сприяють формуванню творчого стилю професійної діяльності майбутнього фахівця, а й суттєво підвищують рівень мотивації, глибину та повноту оволодіння обраною спеціальністю. Їх застосування забезпечує активну участь здобувачів освіти в процесі пізнання, розвиток самостійності мислення, ініціативності та здатності до прийняття ефективних рішень у змінних професійних умовах. Серед сучасних активних методів навчання широкого поширення набули ділові ігри, тренінги, розв'язання ситуаційних завдань, проведення соціологічних та експертних опитувань, виконання творчих завдань, тестування, участь у дискусіях, захист рефератів, організація телеконференцій та використання систем дистанційного навчання. Усі ці форми навчальної діяльності спрямовані на формування практичних навичок [4, с. 19].

Дидактична гра розглядається як спеціально організована форма навчально-пізнавальної діяльності, в межах якої майбутні фахівці набувають знань, умінь, навичок, а також професійно значущих якостей, необхідних для успішного виконання службових обов'язків з питань цивільного захисту. У

процесі такої гри створюються умови, максимально наближені до реальної професійної ситуації [5, с. 128].

Ділову гру розглядають як ефективний метод навчання питанням цивільного захисту, що забезпечує досягнення освітньої мети шляхом відтворення елементів професійної діяльності майбутніх фахівців в штучно змодельованих умовах, максимально наближених до реальних. Така форма навчальної роботи спрямована на формування у молоді практичних умінь, здатності приймати обґрунтовані рішення в умовах невизначеності.

Важливим аспектом організації ділової гри є забезпечення реалізації міжпредметних зв'язків, що дозволяє інтегрувати знання з різних навчальних дисциплін в єдину систему професійної підготовки. Крім того, під час проведення гри доцільно застосовувати диференційований підхід до учасників, враховуючи рівень їх фактичних знань, професійну спрямованість, індивідуальні здібності та психологічні особливості.

Використання ігрових методів у освітньому процесі відкриває для викладача можливість виявити творчий потенціал, кмітливість, здатність до аналітичного мислення та прийняття нестандартних рішень у здобувачів освіти. Ділова гра не лише підвищує мотивацію до навчання, а й створює позитивний психологічний клімат у освітньому середовищі, знижує рівень стресу, який може заважати концентрації уваги та ефективному засвоєнню нового матеріалу.

Метою проведення навчального тренінгу є відбір, закріплення та перетворення у звичні способи, форми та моделі поведінки, що забезпечують ефективне виконання професійно значущих функцій. При цьому враховуються індивідуальні особливості кожного здобувача освіти [6, с. 3]- його рівень підготовки, когнітивний стиль, комунікативні здібності та особистісна мотивація. Тренінгові заняття сприяють формуванню й розвитку таких якостей, як відповідальність, оперативність, ініціативність, уміння

діяти в умовах обмеженого часу, ділове мислення, комунікативна гнучкість та здатність до прийняття раціональних рішень. У процесі підготовки до майбутньої професійної діяльності тренінг виконує роль практико-орієнтованого інструменту, виступає універсальним засобом формування професійних компетентностей, розвитку особистісного потенціалу здобувачів освіти.

Отже, активні методи навчання, орієнтовані на майбутню професійну діяльність, сприяють підвищенню зацікавленості студентів у процесі навчання дисципліни «Цивільний захист» та поглиблюють їх мотивацію до участі у практичних заняттях. Застосування таких методів забезпечує більш високий рівень пізнавальної активності здобувачів освіти, підвищує ефективність сприйняття та опрацювання значних обсягів нової інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Nagayev V., Danchenko I., Mitiasheva T., Kyrepin V. Administrative Fundamentals of Ecological Competence Forming in Agricultural Engineering Students Under Conditions of Their Professional Training. In: Tonkonogiy V., Ivanov V., Trojanowska J., Oborskyi G., Pavlenko I. (eds) *Advanced Manufacturing Processes III. Inter Partner 2021*. Lecture Notes in Mechanical Engineering, 2022 Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-91327-4_67.
2. Іваненко В. С. Забезпечення формування знань здобувачів вищої освіти при вивченні дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Охорона праці». *Збереження планети – глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі – Earth Day, м. Миколаїв, 22 квітня 2022 року*. Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 9-11. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/11312>.

3. Іваненко В. С. Вдосконалення професійної підготовки державних службовців в Україні. *Контексти творчості Євгена Миколайовича Хрикова: актуальні проблеми освітнього та публічного менеджменту: зб. матеріалів І Міжнародних педагогічних читань пам'яті Є. М. Хрикова (м. Полтава, 03 квітня 2025 р.)*. Полтава : ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2025. С 102-106.

URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/21849>.

4. Іваненко В. С. Порівняльна характеристика кваліфікаційних вимог та стандартів до фахівців у галузі охорони праці на підприємствах аграрного профілю. *Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України : збірник тез наук.-теорет. 36-ї студентської конф. (м. Миколаїв, 20-22 березня 2024 р.)*. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 17-20. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/17834>.

5. Бацуровська І. В., Кашина А. С., Курепін В. М. Інтеграція сучасних освітніх технологій, системи якості вищої освіти та принципів безпеки життєдіяльності у підготовці фахівців. *Перспективи та інновації науки. Серія : Педагогіка. Психологія. Медицина*. 2025. № 3(49). С. 119-136. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/20873>.

6. Nagayev, T. Gerliand, V. Kyrepin, G. Nagayeva, N. Sosnytska and K. Yablunovska, "Pedagogical Technology of Management of Students' Educational and Creative Activities in the Process of Professional Training of Engineers," 2021 *IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*, 2021, pp. 1-4, doi: 10.1109/MEES52427.2021.9598806. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/14040>.